

ANNIE REUTERSKIÖLD

När du dör ska jag vara nära

FORUM

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Copyright © Annie Reuterskiöld 2022
Omslag: Jacob Åström
Tryckt hos ScandBook AB, EU 2022
ISBN 978-91-37-15985-0

Till Juni och Vide

3 JANUARI 2020

Mamma ser på mig, och lyfter fotot mot fönstret.

– Och vem är det här då? säger hon.

Den randiga mössan sitter lite på sned, ögonen har knappt hunnit vänja sig vid ljuset utanför magen. Det är pappa bakom kameran, jag ser det i bilden och i närheten där. Jag hänger över mammas axel och hon strålar mot mig.

– Jag ser verkligen förtjust ut, skrattar hon, det måste vara någon jag tycker jättemycket om.

Nu är fotot gulnat. Det har stått hos mamma i nästan fyrtio år, ändå känner jag fortfarande kraftfältet som löper mellan oss tre. Jag har inga egna minnen av dem tillsammans, men jag vet vad de känner när bilden tas, inuti treenigheten som omsluter världen efter en förlossning.

– Nej, jag kan inte för mitt liv säga vem det är.

Hon släpper bebisen på fotot med blicken och vänder sig mot mig.

– Kolla! Vad glad jag ser ut!

– Ja du, mamma, säger jag.

Hon skrattar lite hest och ställer ner ramen igen, det är samma raspiga ljud som hörs ibland när jag skrattar.

– Vet du vem den här söta bebisen är? säger hon.

– Det är ju jag, mamma, säger jag.

Innan jag går från Silverhöjden, hemmet för äldre och dementa där hon bor fastän hon bara är sjuttiofem år, tar jag några nya foton på oss. Perspektivet blir lite skevt, men det är mest för dokumentation. Mamma ser glad men frånvarande ut, någonting i blicken fäster inte längre. I mina ögon syns ett slags moderskärlek. Jag behöver inte längre vara på min vakt. Den sidan av henne har sedan länge sjunkit undan.

Personalen brukar säga att min mamma Eva är så glad och positiv, hon skrattar ofta och pratar med alla på avdelningen. Den oberäkneliga ilskan har filats ner. Ett skadligt protein som långsamt tagit över hjärnan får henne att snabbt glömma känslan av oförrätter. Alltmer sällan drar en skugga över hennes ansikte. Munnen kan fortfarande bli smal, men bara en kort stund.

Utanför entrén möts jag av kylan och drar åt halsduken. I väntan på bussen tar jag upp telefonen och tittar på bilderna. Jag är starkare, längre, klokare, jag är van, på ett sätt har det varit så länge, långt innan hon blev sjuk. Men proportionerna har dragits ut. Hon är min fågelunge nu.

Jag lutar mig mot bergväggen en bit från busskuren och nickar mot en av hennes skötare när han går förbi, på väg hem från sitt skift. Han vet inte hur många gånger hon har skrikit att jag har förstört hennes liv. Han känner en annan Eva.

Jag undrar vem hon är, min mamma utan sina minnen. Som sitter där på hemmet, vän och älskande, älskvärd och längtande. Hon längtar, men har glömt bort efter vad. Kanske efter mig.

Känner vi varandra?

Jag kan ingen människa bättre. Men den jag kände är bara nästan kvar.

– Du och jag, vi har ju alltid bott i samma hus, sa mamma till mig just när jag skulle gå, vi trivs i Sollefteå vi.

Som en bekräftelse, som om orden gav henne lugn. Halvfärdiga kopplingar mellan trasiga synapser blir meningar som verkar rimliga, hon fogar in ord i bekanta sammanhang. Men jag föddes i Stockholm och kom ut ur henne på Danderyds sjukhus, jag har aldrig bott i Sollefteå, bara varit där en gång. Och mamma har inte sett Västernorrland på nästan tio år. Ändå tror hon att vi är där nästan jämt.

Kanske blev jag just till hennes bästa vän, Gunilla, som växte upp i samma kvarter som mamma. Eller bara en stark känsla av närhet långt tillbaka i tiden. Fram till i dag tog hon aldrig fel, fastän så mycket annat har bleknat visste hon hur hennes enda dotter kändes. Nu är jag en förnimmelse.

– Vi har alltid haft roligt, du och jag, sa hon och tog min hand.

Och jag märkte att det räcker för mig. Att allt jag begär är att stå henne nära.

Kanske har det alltid varit så.

8 JANUARI 2020

Jag fyller år. Det är fyrtio år sedan jag föddes, då var mamma trettiosex. Hon ringer inte. Så klart.

29 JANUARI 2020

När mamma började förlora minnet gjorde jag ingenting åt det, vi var redan besegrade. Först nu gräver jag i hur minnet fungerar. Varför vissa händelser och intryck stannar kvar men inte andra, godtyckligheten och vetenskapen i det. Jag har lärt mig ungefär vad som händer när de grå fälten sprider ut sig, först i hippocampus, minnenas centrum, och sedan drar vidare ut i hjärnbarken. Amyloida plack, eller små klumpar i nervtrådarna, gör att mamma inte längre vet att hon är sjuk, hon glömmet det också, eller minns inte, ny information får inget fäste.

Ett protein som kallas tau letar sig ut i hennes hjärna och fastän det låter som en österländsk visdom gör det att hon inte längre kommer ihåg. Inga mediciner hjälper på riktigt, miljardsatsningar i läkemedelsindustrin leder sällan till mer än en återvändsgränd, en cul de sac som hon skulle säga, ingen vet hur man stoppar branden. Nya rön om Alzheimers sjukdom gör gamla obsoleta.

Tau, visar det sig, kan ta helt andra vägar än vad man tidigare trott och tagit för givet, de grå fälten behöver inte alls ta sin början i hippocampus, minnenas centrum, och sedan dra vidare ut i hjärnbarken. Forskare har hittat fyra huvudvägar för det skadliga proteinet att sprida sig genom hjärnan, som alla ger olika symtom.

Det tog nästan tio år innan jag började läsa mer om den undflyende vetenskapen bakom hennes sjukdom. Forskning som ändå inte kan rädda henne.

7 FEBRUARI 2020

Min bror Alex hämtar mig vid Ropsten i sin bil, han är sju år yngre men har lyckats ta körkort före mig. Jag småspringer som vanligt från tunnelbanan till parkeringen där mamma brukade vänta i bilen, nu öppnar Alex dörren.

– Förlåt att jag är sen, säger jag.

Vi ska ut till äldreboendet Silverhöjden, det är ett av otaliga besök. Ändå är det svårt, nästan svart, att träffa mamma ibland. Särskilt när allt har rasat ner ett trappsteg och hennes kognitiva förmågor har blivit sämre, när det finns mindre av henne att hälsa på. Men jag hoppas. Ofta går vi därifrån lättade, för att hon blir så väl omhändertagen på hemmet. Vi har vant oss vid vår verklighet, vid det utdragna avskedet. Inget verb är mer träffande. Man vänjer sig.

Hon har sin svarta collegetröja med en leopard på bröstet och lyser upp när hon ser oss. Alex och jag har börjat åka ut tillsammans, vi turas om med att fråga och svara, och säga att hon är fin i håret. Det är svårt att prata med någon som har glömt meningen före, men när vi båda är där lättar det, och mamma lyssnar, hon behöver bara ta sig in i konversationen ibland.

– Vadå, vem har sagt det?

En sköterska serverar oss kaffe och kaka och vill aldrig sluta prata, jag hinner undra om hon inte förstår att vi inte är där för att lyssna på henne.

– Bla, bla, bla, bla, bla, säger mamma högt till slut och tittar på oss med ett höjt ögonbryn.

Alex försöker hålla sig för skratt och jag kväver fnisset i en hostning.

– Jag fattar, jag ska vara tyst, säger sköterskan och skrattar när hon går.

Vi dricker upp kaffet och mamma håller koppen länge i luften, som om hon har glömt var den ska stå, att den ska stå. Alex hjälper handen ner till fatet, och styr mot korridoren med en arm under hennes. Personalen dukar undan.

– Tack för kaffet, säger jag.

I den blå soffan inne på mammas rum väntar Bruno, en nalle jag fick av morfar i julklapp för mer än trettio år sedan. Medan mamma fortfarande bodde hemma och demensen gradvis tilltog sov hon med Bruno varje kväll. Nu är nosen av skinn borta, där gapar ett vitt hål som man kan sticka in fingret i och känna på stoppningen.

– Och vad håller du på med då? säger mamma till Bruno.

Det låter som att hon väntar sig ett svar.

– Visst håller han på med något där borta? säger hon och skrattar mot oss.

– Ja, han ser lite busig ut, säger Alex.

En apa med stirrig uppsyn sitter bredvid Bruno i soffan.

– Och den där ser för rolig ut. Hur mår du då? frågar mamma.

Jag har aldrig sett apan förr, antagligen har någon annan på boendet lämnat den där, de gör ofta det, går runt med varandras grejer, in och ut ur rummen. En lite obehaglig virkad docka ligger slängd bredvid.

– Kom och sätt dig här i soffan, mamma, säger Alex.

Asparna utanför hennes fönster är stilla. Utsikten från rummet påminner lite om vårt lantställe i Docksta, och mamma säger att det är tur att hon får bo just här, i hjärtat av Höga kusten, där hon både gjordes och döptes. Hon skulle inte kunna tänka sig att bo någon annanstans, och det håller vi med henne om, och så pratar vi om Alex nya jobb. Han har börjat jobba med kläder och skor, och mamma frågar hur det går för honom i skolan.

– Jag jobbar ju nu, mamma, jag har gått ut skolan, säger han.

– Jaså, gör du, det var ju bra. Vad jobbar du med då? frågar hon.

– Alex har ett jättebra jobb, säger jag.

– Jag håller på med kläder och skor, säger han.

– Jaha, det var duktigt, sånt tycker vi om!

Hon skrattar och ser länge på mig.

– Du har alltid varit duktig i skolan, du. Jag kommer aldrig glömma när jag träffade din lärare i korridoren och hon sa ...

– Utmärkt! fyller Alex i.

Det hade kunnat vara jobbigt, att hon alltid berättar samma historia för oss, om någon lärare i mellanstadiet som tyckte att jag var duktig i skolan, en berättelse som med demensen har silats ner till ett enda ord.

– Utmärkt, säger hon med eftertryck.

Men Alex verkar inte bry sig nämnvärt, vi byter en blick och garvar.

– Och hur går det för dig i skolan då, Alexander? säger mamma.

– Det går bra för mig i skolan, säger han.

Vi har fått in mer kaffe på rummet, och kakor. Jag tar en, och ger mamma en. Alex tar aldrig av kakorna. När han fortfarande bodde hemma brukade han gå runt och slå lite lätt mot hakan med utsidan av handen, liksom underifrån och upp mot käken, för att antydna till dubbelhaka som vi alla fått i arv skulle försvinna. Och mamma skrattade, fastän fåfängan kom från henne.

Nu håller jag hennes hand i min, och smeker den mjuka ovansidan med tummen, släpper den bara för att dra undan en hårtest från hennes ansikte.

– Vad fin du är i håret nu, säger jag, är det nyklippt?

Hennes ögon får liv.

– Jaså, tycker du?

– Ja, det är verkligen fint, säger Alex.

Hon piffar till det grå underifrån och höjer ögonbrynen, inte så pjåkig ändå, er mamma. För några år sedan hade hon brustit ut i ett tralala! Nu är hon tyst en lång stund, och ser ut genom fönstret. Jag undrar om hon har glömt att vi är där.

Hon sträcker ut en darrig hand mot Alex knä.

– Jag är så glad att se er, säger hon.

Han tar den i sin.

– Vi håller ihop vi, eller hur?

– Det gör vi, mamma, säger han.

Jag har hört det förut, innan hon blev sjuk. Vi höll ihop många gånger när hon hade lämnat en av alla sina män. Du och jag, vi håller ihop, var ord som tidigt förlorade sin mening. Ändå rör de mig nu.

I korridoren utanför ropar någon hallå, och någon annan ropar efter sin mamma. De utdragna skriken lägger sig runt vårt samtal. Till slut skrattar Alex eller är det en

suck, i nästan hela hans liv har vi suttit på äldreboenden för dementa, först morfars, sedan mormors, nu mammas, hon fick honom när hon var fyrtiotre.

– Det är lika skönt varje gång att åka därifrån, och veta att hon har det så bra, säger han när jag ska kliva ur bilen.

Han har stannat motorn men låter radion stå på. Vi blir sittande en stund, utanför tiden.

Vår höga kust

”Detta är Ådalen – Det fagrade land – Mitt sagoskrin – Min kärlek och skräck – Det är Ådalen, Guds verk, då han både log och vredgades.” Jag var tio år och mamma läste innantill med mörk Dramaten-röst och blicken fäst vid avfarten som ledde till Docksta. Dikten fanns på en bård i båthuset, jag såg den varje morgon på väg in till hennes säng. Själv sov jag i stora stugan med mormor och morfar.

Det är länge sedan vi var på vårt lantställe nu. Men när jag tänker på Docksta, Eva Zachrissons trygga plats, hör jag vågorna under hennes madrass, och den meningen, om hur Gud log och vredgades. Allt det varma, stormigt vackra och mörka som rymdes i det böljande landskapet, och fram tills nyss också i henne.

Mamma blev till i Dockstastugan och döptes nere på klippan. Och här ska jag begravas, sa hon, när solnedgångarna över fjärden var extra vackra. För mer än sjuttio år sedan hade mormor och morfar låtit frakta ett gammalt timmerhus från Dalarna till Höga kusten och kullen med utsikt över fjärden. Bara något år efter kriget men före bilvägen tog de båten över från Sollefteå med det sista flyttlasset och kaffe köpt på ransoneringskort.

– Men vad ska vi göra med Docksta? frågade mormor varje vecka de sista åren, innan hon dog.

– Men vad ska vi göra med Docksta? frågar mamma när vi besöker henne nu.

De höga bergen ramade in vår uppväxsts somrar. Vi ärvde en djup oro för nordvästen, men badade i timmar också när vinden kom från norr och kylde ner fjärden. Bakom staketet var skogen tät av tall och gran, och djupare in, i gläntorna bland ormbunkar och lövträd, dagdrömde jag om tropiska berg, en plats där jag skulle hugga mig fram i hög luftfuktighet, i en väst med många fickor.

Jag hade hunnit bli tolv år när jag berättade för mamma om det lummiga, när jag blir stor, vi gick på promenad i den ångermanländska barrskogen och följde myrorna längs stigen. Jag först och hon efter, kanske vågade jag säga något just därför. Det lät bra, sa hon.

– Se till att skaffa dig en utbildning först bara, sen kan du väl åka till regnskogen, eller vart som helst.

Hennes svar var så oväntat att jag fortsatte prata som om ingenting, som om hon skulle ändra sig om hon såg hur förvånad jag blev. Men mamma hade hört. Hon drogs också till äventyr, och hade aldrig varit rädd. Inte ens när hon och hennes kompis gjorde hål i öronen med bara en bränd nål och isbit som stöd, eller när hon hoppade från brofästet på Alnöbron utan att tveka. Kanske trodde hon inte att jag skulle ge mig av på någon tropisk expedition, och lät mig drömma. Men jag tror att det var något annat. Hon visste att jag gick upp ensam i gryningen för att se blommorna slå ut sina kronblad, i hopp om att se dem vakna. Och jag anar att hon tidigt kände att det fanns

stråk av någon annan, mer romantiskt lagd i mig, att hon fascinerades av det som skilde oss åt.

När vi gick vidare längs elljusspåret sjöng hon sina elevers avslutningssånger och jag fyllde i med andrastämman (sommar är/ sommar är/ sommar är/ sol). Hennes svar om regnskogen bar mig lätt, och när tredjestämman tog vid vände hon sig om på stigen och log stort. Hon ville bara säga att jag hade lärt mig alla stämmorna snabbare än hennes elever, fastän de var tre år äldre än jag.

(Solen/ lyser/ varm på/ dig/ och på mig)

11 FEBRUARI 2020

Fredrik fyller fyrtionio i dag. Min näst äldsta bror bor i San Diego, jag måste vänta tills det blir kväll innan vi ringer och sjunger. Fredrik har inte bott här hemma på mer än trettio år. Han är nästan alltid solbränd. It's that deep Californian tan, brukade han säga när han kom hem, och jag sög in varje ord. Ändå finns han nästan överallt, med sitt skratt och vår humor, när jag skämtar med honom i tanken. Så har det alltid varit, ända sedan jag var sex år och mina bröder nio och tio år äldre, och de en dag skulle flytta till USA med sin pappa.

De försvann ur mitt synfält, men jag bar dem med mig, mellan slutet av augusti och början av juli varje år, i väntan på att de skulle fira sitt sommarlov i Sverige. Kanske är det därför de inte åldras när jag tänker på dem, alltid långa och starka, direkt från stranden och solen. Men de ser faktiskt också tio år yngre ut än vad de är, kanske mer. Det är samma som med mamma. Jag ser minst tio år yngre ut, sa hon stolt så fort hon kunde. Min äldsta bror Jesper såg både perplex och lite road ut när hon berättade om sin utekväll en gång för oss i köket på morgonen. Du skulle kunna vara min äldsta son! hade hon sagt avfärdande till en kille som raggade. I bet he could, sa Jesper.

Allra yngst är i alla fall Alex. Mellan honom och Jesper är det sjutton år. Både till utseende och sätt liknar Alex och Fredrik mest varandra, och Jesper liknar mig, men det är bara Jesper och Fredrik som har samma pappa. Våra familjeband har alltid varit invecklade att förklara. Jag brukar bara säga att jag har tre bröder.

När min dotter Juni är hemma från skolan ringer vi Fredrik på Facetime, å ja må han leva ut i hundra år!

För ska man inte va glad/ på sin födelsedag/ säg när ska man då vara glad? avslutar jag i ett solo precis som mamma brukade. Juni himlar med ögonen, grattis Fredrik! säger hon och vinkar. Hon tycker så mycket om honom och han om henne. Senast han var hemma i Sverige stannade vi tre uppe och pratade långt in på kvällen, hon är elva år men han pratar med henne som om hon var en av oss. Tack! säger han och fixar frukost underifrån, vi ser mest halsen, hakan, nästippen. Jag frågar om han har några planer för dagen och han säger inte så mycket mer, på telefon är det svårt att få ur honom fler än tre meningar i rad. Men han har precis pratat med Alex, och det är fint väder i dag. Det brukade mamma alltid skratta åt att han sa, han bor ju i Kalifornien liksom! Waves look awesome, säger han sedan, han ska surfa med sin kompis efter frukosten.

Samtalet

Det är snart tio år sedan mamma ringde och väckte mig ur ett tomrum, på ett kafé som också var något slags frilanskontor. De andra i lokalen såg tvångsmässigt fria ut, jag passade inte in, med desillusionerad blick och brist på entreprenörskap, sjukskriven och olyckligt kär, jag forcerade bara timmarna. När mamma började prata inspekterade jag regndropparna på fönsterrutan ingående.

– Jag har alzheimer, Annie. Det var som du trodde, sa hon.

Jag vecklade ut benen och hoppade ner från den djupa fönsternischen, och gick ut för att höra ordentligt.

Läkarna hade sagt att det var tur att hon kom in och testade sig så tidigt i sjukdomsprocessen, sa hon. Nästan innan hjärnan hade börjat påverkas. Jag visste inte ens att hon hade låtit testa sig. Det går att bromsa, ganska bra, i några år. Så jag vill tacka dig, det var ju du som tryckte på, och fick mig att söka hjälp, sa hon inte riktigt, jag har glömt i vilken ordning orden kom. Jag minns lammullspläden och fönsternischen, mina blöta axlar och dimman inuti. Ovanpå mitt dis, fick hennes sjukdom knappt plats.

Vi pratade en stund och jag förstod vad hon sa, på

något sätt var det väntat att allt skulle gå åt helvete, men vi var avstängda, båda två, hade redan fått för mycket, båda två. När vi lade på var allt som vanligt. Vi såg rakt in i något som var omöjligt att se. I det som är nu.

Bara några dagar senare hörde husläkaren som var ansvarig för minnesutredningen av sig. Jag satt på bussen, och hon pratade från Slussen till Ropsten, över Lidingöbron och en bit in på Norra Kungsvägen.

– Vi brukar rekommendera att anhöriga kommer med när patienterna testas, men din mamma ville inte det, sa hon.

– Jag visste inte ens att vi fick, sa jag och såg ut över Värtahamnen, inträngd i en av det gamla tågets små vagnar.

Jag petade i fönsterisoleringen, gjorde ljusgrå streck i den svarta gummilisten med nageln.

– Det är i alla fall därför jag ringer nu, ni behöver ju veta vad som pågår.

Läkaren berättade att Eva, min mamma, skulle bli sämre och sämre. Att det inte fanns någon väg tillbaka, inga mediciner som botar. Hon sa att de hade satt in bromsmediciner, men att de just bara bromsar, och antidepressiva tabletter. Det är vanligt att alzheimerpacienter blir deprimerade, sa hon. Röntgenbilderna och blodtesterna hade visat att mamma hade två olika typer av demenssjukdom. Alzheimers sjukdom och vaskulär demens. Det hade inte mamma nämnt när hon ringde. Så mycket var nytt i läkarens rapport att det oundvikliga höll alla andra ljud borta. Jag hörde henne säga att utvecklingen går exponentiellt neråt med alzheimer, dag

för dag blir skadorna större. Vaskulär demens däremot, rör sig i längre sjuk.

– Hon kommer att ligga kvar på den nivån hon är på nu ett tag framöver, sa hon.

Sen kommer sjukdomen att ta sig ner ytterligare ett trappsteg, och så befinner hon sig där, som på en plåtå en tid, fram till nästa steg.

– Varje hack kommer att innebära en försämring.

Läkarrösten var rak men vänlig, människorna omkring mig i den lilla tågagnen långt borta. Jag förstod allt hon sa, men visste inte då, att varje trappsteg skulle bli ett nytt farväl.

15 FEBRUARI 2020

Vintern bär med sig regn och rapporterna om det nya viruset blir fler. Svenskar som rest i riskområden, Wuhan och Alperna, uppmanas att stanna hemma om de får symtom, men nästan varje dag rapporteras att nya varianter tillkommer. Corona går från ett nytt virus till ett globalt hot som håller oss fångna, och som reser ogenomträngliga murar mellan människor. Jag borde kanske ge mig ut någonstans trots regnet, men stannar hemma och läser om minnet.

Det är lätt att se på hjärnan som ett utrymme, med olika fack, så har jag nog tänkt mig det, där minnen vilar och kan plockas fram, för att sedan läggas tillbaka. De senaste åren har jag tänkt att mamma inte längre har tillgång till facken. Men det finns inget absolut utrymme. Minnet är i ständig rörelse. För varje intryck skapas nya förgreningar, som växer ut i nätverk av nervförbindelser. Som röntgenbilder av lungor, eller grenverk i ständig expansion.

Långtidsminnet är ett enormt och föränderligt system, en stop motion-film i hjärnan, höga berg, mörkt blå böljande, en lättnad, i skuggan, en kram, en lila kaftan, en stilla fjärd. Det finns lika många hjärnceller som antalet stjärnor

i en normalstor galax. Taggiga buskar, teveronika, pressade blommor, godnatt, en farstu i obehandlat trä, i bröstet, en oro. Runt 100 miljarder celler tätt packade i hjärnbarken. Hur stor är en normalstor galax?

En vintergata av minnen.

– Inte konstigt att det blir fel ibland, säger min vän på tidningen när hon ringer och avbryter min research.

Efteråt fortsätter jag att läsa om bilder, dofter, smaker och känslor, hur de sparas, och sparas om i långtidsminnet. Explicita och implicita minnen, olika kopplingar i cortex. Mitt kaffe har kallnat men jag orkar inte göra nytt. Nervceller, neuroner och synapser, på atomnivå är det ganska tradigt. Men arbetsminnet, långtidsminnet, och det perceptuella griper tag i mig, i frånvaron av dem finns hennes sjukdom, glappet i vårt liv förklarar. Varför har jag inte ansträngt mig tidigare för att förstå?

Det perceptuella minnet kommer ihåg det svårfångade, som kylan i luften på vintern, tyngden i en blöt handduk, eller ljudet av någons röst, det är nästan det enda hon har kvar.

Vad har jag? Den svaga doften av kallt kaffe påminner om helger med mamma, mellan hennes lakan med morgon-tv på. Men varför, om inget absolut utrymme finns, är så mycket annat borta av det jag försöker minnas?

I hennes soffa

Mammas demens kröp långsamt fram och förklädde sig till vår relation, så väl att den till en början knappt märktes. Hon blev mer och mer förvirrad men jag förstod inte signalerna. De var för svåra att skilja från det som också var vi.

En morgon ringde jag henne på väg över Västerbron från Hornstull, och var nästan framme i Råambshovsparken när hon till slut svarade. Men mamma hade aldrig hört talas om att Juni var sjuk, eller att hon skulle vara barnvakt. Det var min första dag som politisk reporter på Expressen och jag begrep inte hur hon kunde ha glömt allt vi hade pratat om dagen före, men jag hörde på hennes röst att jag måste stålsätta mig.

– Så du menar att jag ska vara barnvakt? Åt ditt barn? När hon är sjuk och har feber?

– Vi sa ju det i går, mamma, försökte jag.

– Så jag ska sitta inne med henne hela dagen då, när det är soligt ute?

Hon hade rätt, det såg ut att bli en fin dag. Jag tittade bort mot Stadshuset och bländades och höjde rösten först, men insåg att jag inte borde bli besviken, eller ens förvånad. Det var logiskt, hon hade förvarnat oss många

gång. Jag har haft nog med fyra barn, brukade hon säga, barnbarnen tänker jag då inte ta hand om, det lämnar jag till er.

På väg tillbaka över Västerbron förbannade jag mig själv, för att jag än en gång hade låtit henne komma allra längst in, och legat på hennes soffa så ofta jag kunde de senaste månaderna. Efter min skilsmässa hade jag vilat i hennes kärlek som om den var beständig, och låtit det gå så långt att jag hade bett henne om en tjänst, fastän jag borde vetat bättre. Jag borde vetat att det skulle komma att kosta.

I efterhand förstår jag att hennes reaktion var ett tidigt tecken på demensen. Antagligen hade hennes minne redan då börjat svikta. Det vi hade kommit överens om hade aldrig lagrats i henne, orden hade flugit förbi och igenom strax efter vårt samtal. Nästa dag kämpade hon för att dölja tomrummet, och tänkte snabbt utifrån sin egen logik. Då blev det obegripligt varför hon skulle sitta inne med mitt sjuka barn en solig dag.

Så började allt, långsamt, knappt märkbart. Mamma lät sin kille Lasse laga mat varje gång vi var där. I soffan viskade hon att han alltid skröt om hur duktig han var i köket.

– Som med allt annat, det hela är mycket märkvärdigt tydligen, sa hon och himlade med ögonen.

Jag märkte att hon inte längre hittade i lådorna, och inte visste var matvarorna stod när jag frågade. Hon bakade inte längre bröd, det som förr var hennes stolthet, ett enkelt recept ur mormors kokbok blev för krångligt att följa. Ändå var förändringen knappt synlig. Hon blev

valhant, körde vilse och hamnade i fel körfält, men det var ju bara en gång. Alzheimer light, sa hon och tittade på mig med ett oroligt leende och uppspärade ögon. Men skämtet skavde. Ofta lyckades hon dölja det som inte längre fungerade. Och alltför många gånger påminde luckorna i minnesväven om den hon alltid hade varit.